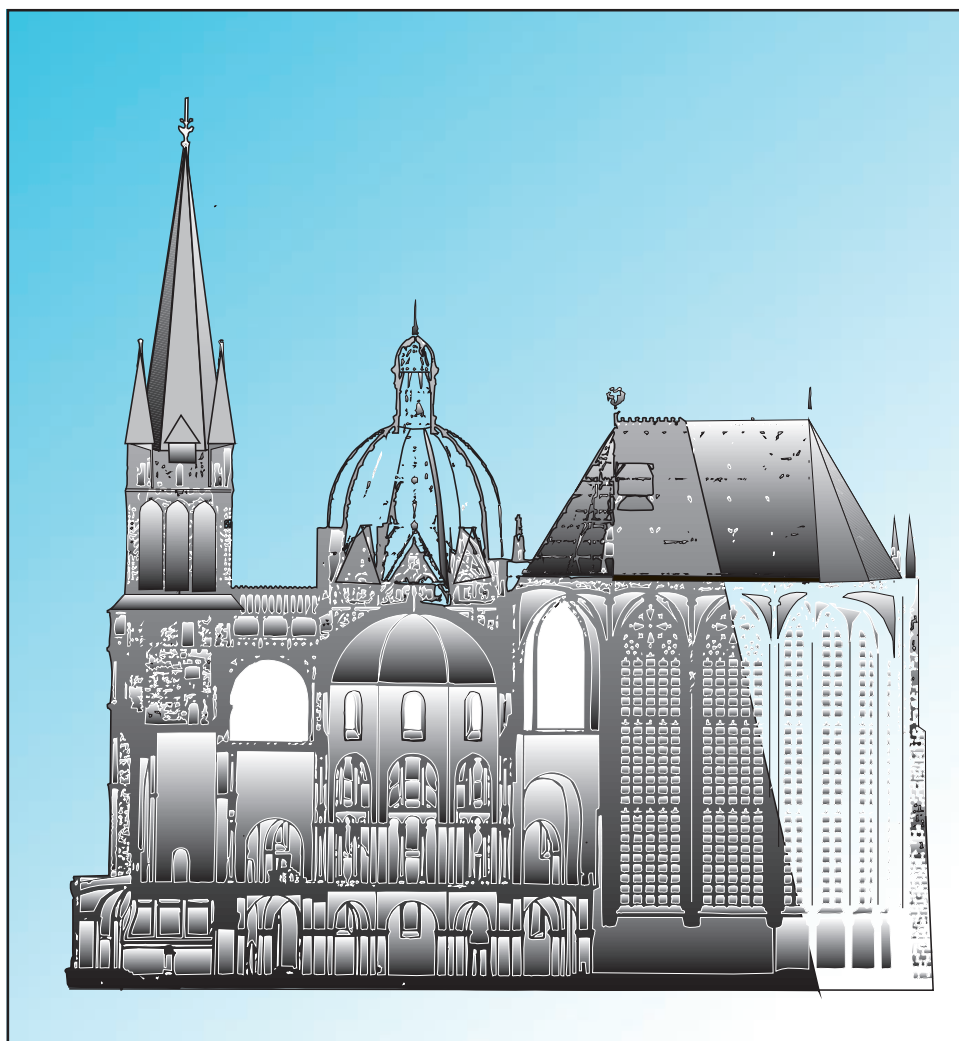

Světové dědictví UNESCO AACHEN (CÁCHY)

Lumír Pecold, Vladimír Tkáč

Internet Geographic Magazine
www.ingema.net

© Ppress – veškeré texty, fotografie, obrázky, mapy a pod. jsou chráněny autorskými právy jednotlivých autorů a vydavatelství Ppress. Je výslovně zakázáno jejich jakékoli šíření, publikování či dokonce prodej za úplatu.

Německo

AACHEN (CÁCHY) 1

D

NORDRHEIN-WESTFALEN
SEVERNÍ PORÝNÍ-VESTFÁLSKO

První německou památkou zahrnutou do seznamu UNESCO byl v roce 1978 právě zdejší dóm.

Město leží při samých hranicích Belgie, uprostřed západní hranice Německa, severozápadně od Bonnu.

V římské době bylo ve zdejších místech keltské (galské) sídliště – Grannus. Vyskytuje se zde 26 termálních pramenů 45–76 °C teplých a Římané je proto pojmenovali Aquae Granni (granské lázně).

Město si zvolil za své sídlo v roce 794 franský král Karel Veliký. Od roku 936 zde pak bylo během šesti set let korunováno třicet německých panovníků – římských králů.

Již od dob franské říše sídlil ve městě falckrabě, neboli hrabě spravující panovníkovu falc. Jeho funkce se stala dědičnou a později patřil ke kurfiřtům, neboli volitelům krále.

Od poloviny 12. století byly Cáchy svobodným říšským městem. Koncem 17. století se staly módními a velmi známými lázněmi. Roku 1794 byly připojeny k Francii a od roku 1818 k Prusku.

Za druhé světové války bylo město bohužel velmi silně poškozeno.

Púdorys města Cáchy je charakterizován dvěma soustřednými kružnicemi. Vnitřní kružnice představuje obvod města

z 12. století. V jeho středu stojí slavný a v seznamu UNESCO registrovaný dóm a dále městská radnice.

Radnici, jejíž stavba byla zahájena v roce 1333, zdobí v průčelí plastiky padesáti čtyř králů, symboly čtrnácti cechů a sedmi svobodných umění. Schodiště dekorují plastiky Krista, Karla Velikého a papeže Lva III. Korunovační sál byl zdoben freskami, z nichž pět bylo po poslední válce obnoveno.

D1/1

Na náměstí stojí kašna s postavou císaře Karla Velikého.

Původní městskou radnicí byl gotický dům Grashaus z roku 1267, nacházející se jihozápadně od dómu. V současnosti je v něm archiv.

Z gotického městského opevnění se zachovaly dvě brány, Marchiertor (jižní brána) a Ponntor (severozápadní brána). Na náměstí Friedrich-Wilhelm Platz stojí kolonáda Alžbětina pramene (Elisenbrunnen), při severovýchodním okraji centra jsou lázeňské prameny, další pak jižně ve čtvrti Burtscheid.

Ve městě jsou také čtyři velmi zajímavá muzea.

DOMKIRCHE, SCHATZKAMMER MÜNSTER DÓM, KLENOTNICE

Nejstarší částí historického areálu dómu je centrální osmiúhlá dvoupatrová kaple zvaná Oktogon. Byla postavena Karlem Velikým na přelomu 8. a 9. století a je první monumentální středověkou stavbou v Německu. V současnosti je také nejvýznamnější dochovanou stavbou z karolínského období. Zastřešena je barokní kopulí, která byla dostavěna r. 1664.

Koncem 12. století vznikla sousední románská křížová chodba. Vysoký gotický prosklený chór byl na východní straně přistaven ve druhé polovině 14. století. Gotická je i západní část s bočními kaplemi dostavěná v 15. století. Pouze jedna z jižních kaplí – Uherská (Ungarische Kapelle), pochází z roku 1767.

Novogotická věž, postavená nad západní částí dómu, byla vztyčena v letech 1879–1884.

Stavba kaple, tvořící jádro dnešního dómu, byla započata pod vedením mistra Otty z Metzu někdy kolem roku 785 a byla zamýšlena jako dvorní kostel franských králů a římských císařů – jako součást falce, paláce v Cáchách. Byla to první stálá rezidence rodu Karlovců.

Karel Veliký, mocný vládce Franků, se snažil i touto stavbou prokázat, že se vyrovná ve všech směrech byzantským císařům.

Kaple měla poskytnout vládci Franků zvláštní trůnní místo pro účast na bohoslužbách. Měla se stát místem, kde budou uloženy relikvie, které Karel Veliký nashromáždil ve velkém počtu, a pak pocho-pitelně měla umožnit okázalé slavení náboženských svátků a bohoslužeb.

Tím, že později byly v chrámu uloženy ostatky Karla Velikého (v současnosti ve

Karel Veliký – franský panovník, který vládl v letech 768–814. V roce 800 byl ve staré bazilice sv. Petra v Římě papežem slavnostně korunován na císaře.

Karel Veliký byl zcela jistě mimořádnou osobností a výjimečným panovníkem. Jeho pověst jako dobyvatele je založena na více než padesáti vojenských výpravách. Bojoval proti Langobardům, Avarům, ale 33 let i proti Sasům. K těmto skutečným úspěchům se později, po Karlově smrti, připojila smyšlená vítězství nad Araby ve Španělsku, která mu dodala lesku jako pravzoru křížáka. Nepopíratelné však je, že se mu podařilo spojit do jedné říše téměř všechny Germány na evropské pevnině, kromě zbytků španělských Vizigótů. Na nějaký čas pak křesťanstvo zastupovaly pouze dvě mocnosti. Řekové na Východě a Frankové na Západě.

falc – předchůdkyně hradu, hospodářské centrum a opevněné dočasné sídlo franských a později římskoněmeckých panovníků, budované v 9.–12. století. Měla zpravidla uzavřenou dispozici, často s patrovou kaplí, palácem a reprezentačním sálem v patře. K sídlu patřil i soubor hospodářských staveb.

Falc, Pfalc, Rheinpfalz (Rýnská Falc) – historické území v Německu. Původně hrabství náležející ke královské falci v Cáchách.

stříbrné schránce z roku 1215), se dóm stal také nejvýznamnější hrobkou říše.

Od doby Oty I. sloužil objekt prakticky po celý středověk jako korunovační chrám. V letech 936–1531 zde bylo korunováno třicet německých králů. Posledním byl Ferdinand I. v roce 1531.

V roce 1802 připadly Cáchy Lutyšskému biskupství. Od roku 1930 je ale biskupství opět umístěno zpátky v Cáchách.

V prostorách západně od ochozu byla v roce 1979 nově instalována pozoruhodná pokladnice Schatzkammer.

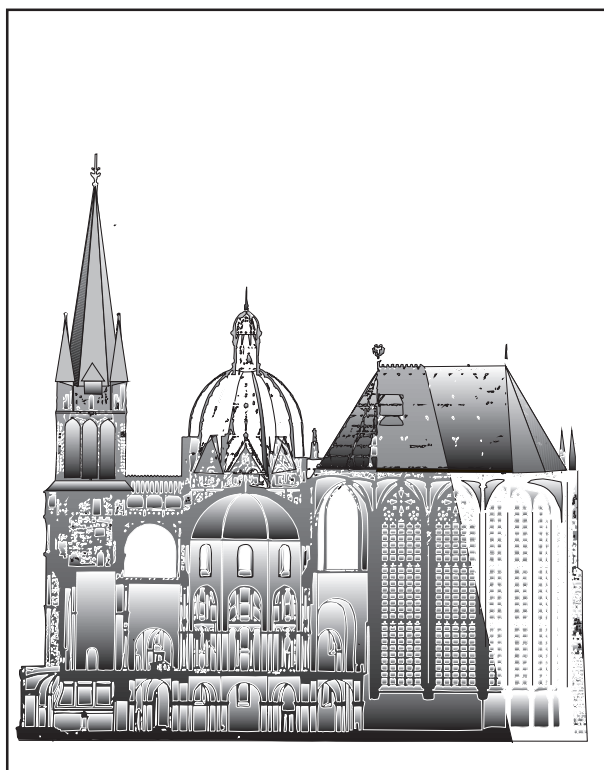
Exteriér: Jádru dómu tvoří nejstarší osmiboká centrální stavba (průměr 14,4 m a výška v nejvyšším bodě 31,6 m) s šestnáctiúhlým dvoupátrovým ochozem a zastřešenou barokní kopulí. Na východě je přistavěn vysoký a silně prosklený gotický chór. K jádru přiléhají kaple: kaple Uherská (jako jediná není postavena v gotickém slohu), kaple sv. Anny a kaple sv. Matyáše (se sakristiemi), na opačné straně kaple Hubertova a v horním patře Michaelova. Na západní straně dominuje 74 metrů vysoká novogotická věž z konce 19. století.

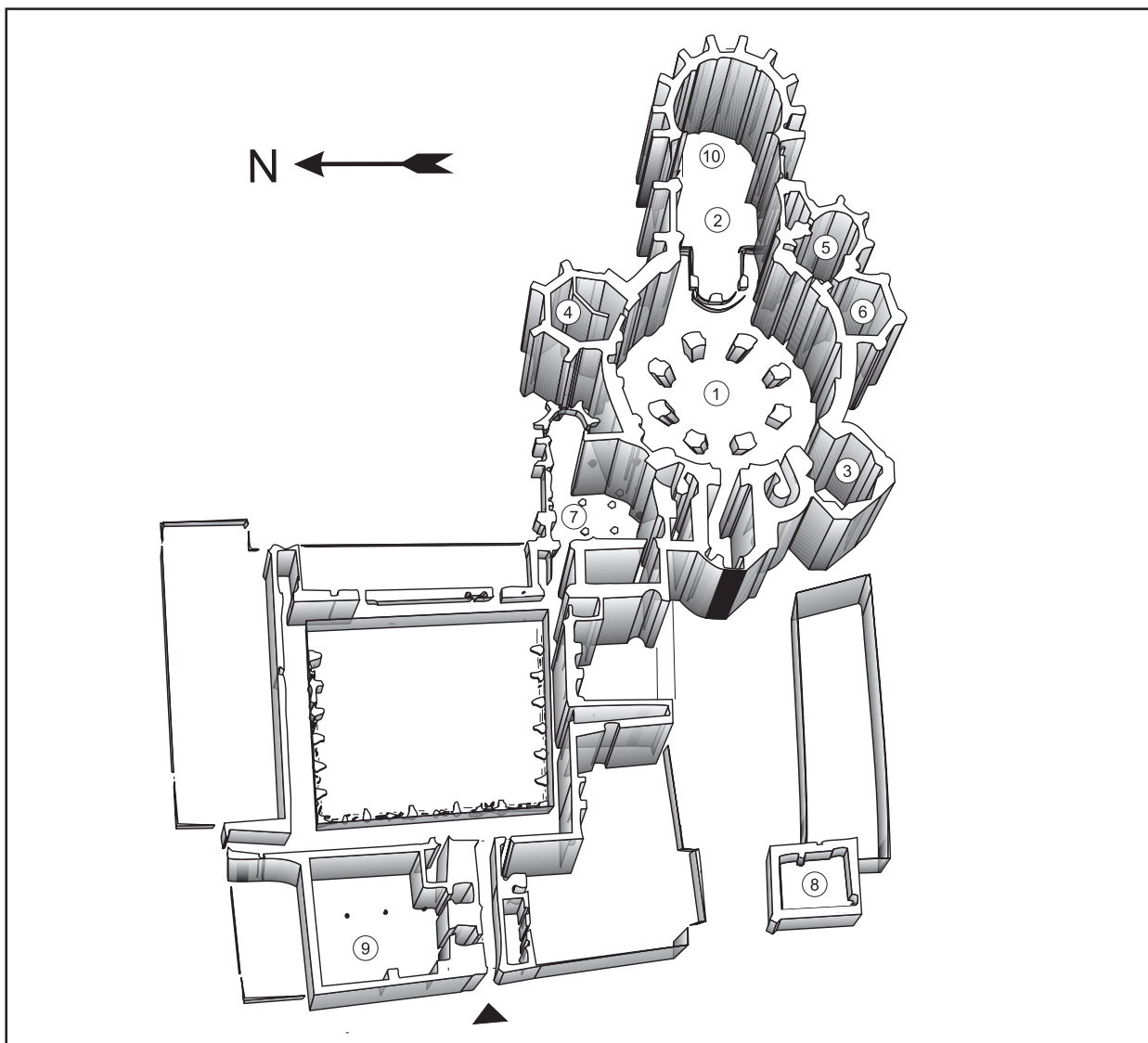
V těchto místech je také hlavní portál Wolfstüre z 8. století, vybavený bronzovými vraty o rozměrech 3,95 x 2,75 metru a váze 4,3 tuny. Tato vrata byla první svého druhu v období středověku.

Interiér: Hlavním vchodem ze západu se dostaneme do vstupní síně. V jejím rohu stojí alabastrová madona z období před rokem 1400 a po stranách dvě skulptury, které kdysi zdobily místní studny.

Jednou z nich je bronzová plastika medvědice, lidově nazývaná vlk. Medvědice byla keltským náboženským symbolem. Její sochu zhotovili Keltové kolem roku 160. Bronzová piniová šiška pak pochází z 9. století.

Dóm v Aachen

Dóm a chrámová klenotnice v CÁCHÁCH

1. Nejstarší část dómu – dvoupatrová kaple Oktogon z 8. století.	5. Kaple sv. Matyáše, před r. 1414.
2. Gotický chór, r. 1356–1414.	6. Kaple sv. Anny, r. 1449, sakristie.
3. Uherská kaple, r. 1767.	7. Kaple sv. Mikuláše, v patře kaple sv. Michaela.
4. Kaple sv. Huberta, v patře Karlova kaple.	8. Kaple s křtitelnicí.
	9. Klenotnice.
	10. Schránka s ostatky Karla Velikého.

V Oktogonu visí pozlacený lustr či svícen z roku 1165 s průměrem 4,2 metru a se 48 svítilnami. Chrámu ho daroval císař Fridrich I. Barbarossa.

Na východní straně stojí hlavní oltář s figurální výzdobou tepanou ve zlatém plechu. Pochází z doby okolo roku 1020. Je nejstarším dochovaným oltářem v Německu. Obsahuje 17 složených zlatých reliéfů, v jejichž centru trůní Kristus jako spasitel světa.

Za oltářem se rozprostírá chór (Chorhalle). Je to sál dlouhý 25 a vysoký 32 metrů a má přibližně 1 000 m² skleněných ploch v oknech. Na jižní straně, nad vchodem do sakristie, je kazatelna asi z roku 1014. Je vyzdobena zlacením, slonovinovými antickými reliéfy a orientálními figurami.

V nejvýchodnější části kostela je umístěna pozoruhodná, bohatě zdobená schránka s ostatky Karla Velikého, pocházející z roku 1215.

V jihozápadní Uherské (Ungarische) kapli jsou představeni čtyři maďarští svatí, dále následují kaple sv. Anny (Annakapelle, r. 1449) a sv. Matyáše (Matthiaskapelle, r. 1414).

Horní ochoz je přístupný pouze s průvodcem. Na jeho západní straně stojí mramorový trůn Karla Velikého z doby kolem roku 800. Na něm později sedávalo dalších třicet německých králů, kteří zde byli korunováni.

Mramor symbolizuje římský císařský trůn. Dřevěná výplň, kterou byl potažen, zase představovala německé vladařství a je uložena v klenotnici.

V horním poschodí je také možno obdivovat karolínská bronzová zábradlí a mramorové sloupy, které císař Karel nechal přivést z Říma a Ravenny.

Časová osa významných událostí.

- 700-500 př.n.l. - Počátek keltského osídlení.
- 58-50 př.n.l. - Římané rozšířili hranice své říše k Rýnu.
- 1.-4. stol.n.l. - Aachen byl římskými lázněmi.
- 5. stol.n.l. - Frankové vytlačili Římany.
- 751-768 - Vláda franského krále Pipina Krátkého, otce Karla Velikého.
- 768-814 - Vláda Karla Velikého.
- 794 n.l. - Karel Veliký udělal z Aachenu rezidenci říše Franků. Tato doba je pokládána za počátek karolínské renesance.
- 936 - Korunovace Oty I. v kapli falce, která se pak stala jádrem pro celou stavbu dómu v Aachen. Byla to první korunovace v Aachen, následovalo 30 dalších.
- 1000 - Císař Ota III. nechal otevřít hrobku Karla Velikého a sestoupil do ní, aby poklekl před mrtvým.
- 1002 - Císař Ota III. zemřel během italského tažení. Jeho poslední přání, být pohřben v kapli v městě Aachen jako Karel Veliký, bylo splněno.
- 1165 - Svatořečení Karla Velikého. Fridrich I. Barbarossa věnoval kapli kovový lustr a zadal výrobu schránky na ostatky císaře Karla Velikého, která byla ale dokončena až v roce 1215.
- 1166 - Císař Barbarossa propůjčil městu Aachen městská práva.
- 1356-1414 - Stavba gotického chóru svatostánku v Aachen.
- 1520 - Korunovace Karla V. v Aachen.
- Od r. 1792 - Postupné obsazení území kolem Rýna francouzskými oddíly.
- Od r. 1794 - Aachen se stal francouzským městem.
- 1798-1814 - Aachen se stal hlavním městem francouzského departmánu Roer. Napoleon ve městě zřídil biskupství.
- 1815 - Vídeňským kongresem připadlo město Aachen Prusku.

Na severní straně ochozu je vchod do Karlovy kaple, která sloužila strážím při korunovaci králů. Na jižní straně je gotický vchod do kaple sv. Anny, v níž byly ukládány svaté oleje. V Michaelově kapli vlevo od trůnu stojí mramorový, figurální mo-tivy nádherně zdobený sarkofág. Pochází přibližně z roku 180 n. l.

Tento sarkofág posloužil pravděpodobně jako první rakev císaře Karla Velikého. Zde byly uchovávány jeho ostatky od roku 814 do roku 1165.

Z dolního ochozu se vchází do Mikulášovy kaple (Nikolauskapelle) pocházející z roku 1474, v níž jsou umístěny početné náhrobní kameny. Na stěnách visí tři gobelíny s tematikou Mojžíšovy historie. V levém rohu je vchod do kaple Všech svatých a do biskupské hrobky.

Křížová chodba byla vícekrát přestavována, před jejím vchodem stojí románská křtitelnice.

Klenotnice (Schatzkammer) se od roku 1979 nachází v prostorách na okraji areálu, před křížovou chodbou. Ve třech místnostech s klenutými stropy je na ploše téměř 500 metrů čtverečních vystaveno mnoho exponátů v chronologickém pořadí.

Ve sklepní kapli jsou umístěny sarkofágy z 2. století, nejstarší a nejvýznamnější věci z pokladnice, vzácný Lotharův kříž z let okolo 1000 n. l., podobně jako zlaté knižní desky spolu se slonovinovými a zlatými výrobky.

V přízemní části najdeme významné relikviáře, mezi kterými dominuje busta Karla Velikého.

Ve Velkém sále je vystavena sbírka soch a gotických obrazů. Zvláštní část je věnována oltářům a jejich vybavení.

Horní poschodí je věnováno umění 19. století, a to jak dílům malířským a už-

tého umění, tak i architektuře. Centrem je kopulový relikviář.

Zdejší pokladnice je považována za jednu z nejvýznamnějších a nejhodnotnějších v celém Německu.

Chrám, v němž byl pohřben Karel Veliký, se stal nejvýznamnější hrobkou a nejznámějším poutním místem říše. Od antických dob byl také prvním klenutým chrámem severně od Alp.

Další muzea v Cáchách, nezahrnutá do seznamu UNESCO

COUVEN-MUSEUM

Muzeum prezentuje kulturu bydlení v 18. a 19. století.

V přízemí vlevo je instalována stará lékárna z 18. století, následují interiéry jídelen, koupelna s kašnou, kuchyně s nádobím a hudební salon. Specialitou jsou sály ze 17.–18. století vyzdobené barevnými kachly.

Interiéry v prvním patře jsou obloženy koženými tapetami, vyzdobeny gobelíny, obrazy a nábytkem.

INTERNATIONALES ZEITUNGSMUSEUM MEZINÁRODNÍ MUZEUM NOVIN

Pozornost je zde věnována dějinám tisku v 17.–20. století.

Sbírky muzea obsahují více než sto tisíc domácích a zahraničních časopisů i novin včetně jubilejních, zvláštních, prvních a posledních čísel.

**HEIMATMUSEUM – BURG
FRANKENBERG
VLASTIVĚDNÉ MUZEUM – HRAD**

Historie města a vlastivěda od prehistorie a římských dob. V další části jsou vystaveny ukázky užitého umění.

SUERMONDT-LUDWIG-MUSEUM

Expozici muzea tvoří obrazy a plastiky zahraničních autorů z dob minulých i současných.

Vystaveny jsou také oltáře a předměty ze slonoviny. Pozoruhodné jsou vlámské a holandské malby ze 17. století, ale i impresionistické a nejmodernější obrazy.

LUDWIG FORUM

Netradičním stylem se zde předvádí moderní umění všeho druhu (malířství, sochařství, fotografie, grafika, filmy, videopořady, divadla, balety, hudební koncerty a jiné).

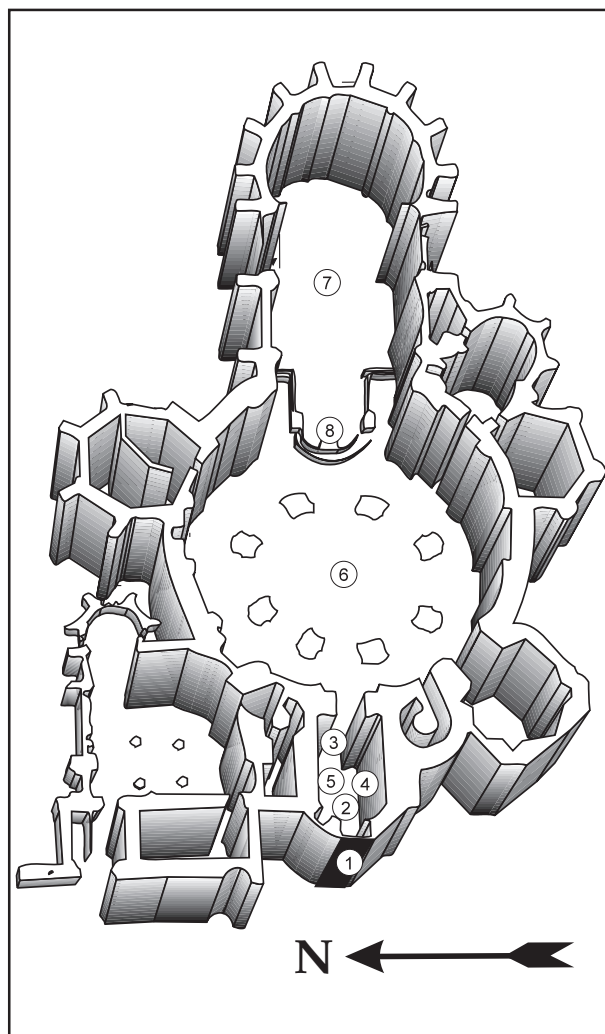
TIP V OKOLÍ

Asi 3 km západně od města leží při silnici B1 miniměsto Dreiländerblick s modely staveb Německa, Belgie a Nizozemska.

Vestfálsko je zemí s velkým množstvím zajímavých vodních hradů. Těch se na hladině zdejších rybníků a vodních příkopů zrcadlí kolem sedmdesáti a nepochybně stojí za zhlédnutí.

Dóm v Aachen

1. Bronzová vrata z karolínského období – r. 804.
2. Vstupní síň.
3. Alabastrová madona.
4. Plastika medvědice.
5. Bronzová piniová šiška.
6. Oktogon s pozlaceným kruhovým svícem – lustrem.
7. Hrob císaře Oty III.
8. Hlavní oltář.

INFO

DÓM, KLENOTNICE

Adresa: 5100 Aachen, Münster Platz

Umístění: V samém centru města.

Otevřeno: 7–19 hodin,

během bohoslužeb a zpovědí uzavřeno.

Průvodcovské služby jsou organizovány z pokladnice.

Pokladnice je otevřena v pracovní dny

10–17 hodin, v letním období do

18 hodin a ve čtvrtek do 20 hodin.

V pondělí odpoledne zavřeno od

14 hod., v sobotu otevřeno od 10.30 hod.

Umístění: V jihovýchodním předměstí.

Otevřeno: Úterý až pátek 10–17, sobota, neděle 10–13 hodin.

SUERMONDT-LUDWIG-MUSEUM

Adresa: Aachen, Wilhelmstraße 18

Umístění: Víceposchoďový palác na východním okraji centra města.

Otevřeno: Úterý až sobota 10–17, neděle 10–13 hodin.

COUVEN-MUSEUM

Adresa: 5100 Aachen, Hühnenmarkt 17

Umístění: Východně od radnice.

Otevřeno: Úterý až pátek a neděle

10–17, sobota 10–13 hodin.

LUDWIG FORUM

Adresa: 5100 Aachen,

Jülicher Straße 97–109

Umístění: V přestavěné bývalé továrně na deštníky.

Otevřeno: Úterý, středa, pátek až neděle 11–19, čtvrtek 11–22 hodin.

INTERNATIONALES ZEITUNGSMUSEUM MEZINÁRODNÍ MUZEUM NOVIN

Adresa: 5100 Aachen, Pontstraße 13

Umístění: Severozápadně od náměstí Markt.

Otevřeno: Úterý až pátek 9.30–13 a 14.30–17, sobota 9.30–13 hodin.

Poznámky

HEIMATMUSEUM – BURG FRANKENBERG VLASTIVĚDNÉ MUZEUM – HRAD

Adresa: 5100 Aachen,
Bismarckstraße 68

D1/I